

Voorleeskriebels. Of hoe prentenboeken leerlingen uit het zesde leerjaar liever doen lezen

1 februari 2010

Auteur: [Annick De Vylder](#)

Volume: [39](#)

Nummer: [3](#)

Pagina's: 19-32

Documenten

- [vonk_jrg39_025.pdf](#)

19 voorleeskriebels of hoe prentenboeken leerlingen uit het zesde leerjaar liever doen lezen annick de vylder hoe maak ik van mijn leerlingen enthousiaste lezers dat is een vraag die wellicht ook u als taalleraar in het basis en secundair onderwijs bezighoudt leerlingen die graag en veel lezen doen het immers beter op school met allerhande leesbevorderende activiteiten proberen wij op deze boeiende vraag een antwoord te geven maar leveren onze inspanningen om hen tot meer lezen aan te zetten ook werkelijk iets op als leerkracht in het zesde leerjaar hielden deze vragen ook mij bezig zo liep op onze school het project voorleeskriebels waarbij mijn leerlingen uit het zesde regelmatig gingen voorlezen in de kleuterklas dat waren telkens fijne kwartiertjes waar zowel de kleuters als mijn leerlingen van genoten maar gingen mijn leerlingen hierdoor ook meer van boeken houden tijdens mijn studie opleidings en onder wijs wetenschappen aan de universiteit antwerpen¹ kreeg ik de kans om aan te tonen dat voorlezen ook echt werkt met dit artikel wil ik ook u aanzetten om voorleeskriebels een plaats te geven binnen de activiteiten voor leesbevordering n 2002 was ik als leerkracht voorleeskriebels in basisschool scheppers in wetteren op zoek naar een als leerkracht was het voor mij bijzonder nieuwe invulling voor de traditie boeiend om te zien hoe ernstig mijn leerlin onele klasdoorbrekende activiteit gen dit opnamen en hoe zij hierbij ongetussen mijn leerlingen van het zesde kende vaardigheden en talenten toonden leerjaar en de kleuters een prachtige na afloop waren alle betrokkenen laaiend affiche met daarop voorlezen doet kinde enthousiast voor mijn leerlingen uit het ren groeien gezien bij ons maandelijkse zesde leerjaar was dit zo n positieve erva klasbezoek aan de openbare bibliotheek ring dat wij in samenspraak met de kleuter bood de nodige inspiratie het leek ons wel leidsters bijna onmiddellijk beslisten het niet wat om aan de kleuters voor te lezen uit bij deze ene keer te laten onder tussen werd prentenboeken we dachten na over de dit initiatief verder uitgewerkt kreeg het de praktische uitwerking maakten concrete af naam voorleeskriebels en

werd het veran spraken voor de allereerste voorleessessie en kerd in het leesbeleid van de school ontleenden een stapel prentenboeken elke leerling uit het zesde ging voorlezen aan scholen leveren heel wat inspanningen om twee kleuters hun leerlingen aan te zetten tot lezen maar februari 2010 nummer 3 39e jaargang 20 ook al ervaart men een leesbevorderende teksten verhalen gedichten prentenboe activiteit als zeer aangenaam zonder onder ken en dergelijke afkomstig uit de jeugdlite zoek blijft de vraag naar haar effect wordt ratuur natuurlijk kan leesbevordering ook met een leesbevorderingsprogramma ook betrekking hebben op het lezen van niet bereikt wat ermee is bedoeld kan een voor fictionele teksten al doet zich dat in het leesproject zoals voorleeskriebels leerlingen basisonderwijs in mindere mate voor p 5 uit het zesde leerjaar ertoe brengen dat zij leesbevordering in het basisonderwijs is dus zelf liever gaan lezen en boeken positiever het stimuleren van het leesplezier en van het gaan bekijken kortom kan het bij de leer genietend lezen van voornamelijk fictionele lingen zorgen voor een meer positieve lees teksten bij kinderen daarbij wil men de attitude leescultuur bevorderen of in stand houden de leescultuur gaat er echter op achteruit zo gaan vlaamse en nederlandse kinderen waarom leesbevordering niet alleen minder lezen met het ouder wor den ghesquiere 1993 otter schoonen leesbevordering is het stimuleren van het de glopper 1997 maar neemt het lezen de lezen en het bevorderen of in stand houden laatste decennia ook af zo besteden de van de leescultuur vol leerlingen aan het einde van de basisschool ontspannend gens van de kamp en in hun vrije tijd steeds minder tijd aan lezen lezen kan gezien aarnoutse 1994 p 34 lezen ze minder vaak bijna alle typen lees worden als een kommers en nicolaas materiaal en ontlenen ze minder boeken de krachtig middel 2005 zien het vooral als rol die lezen speelt in de vrijetijdsbesteding om sociale het streven naar leesple van kinderen en jongeren wordt steeds uitsluiting te zier bonset en hoogeveen geringer de tijd die wordt besteed aan tv bestrijden en 2008 verstaan onder kijken en internetgebruik neemt toe bonset schoolnormen leesbevordering het sti hoogeveen 2008 te verhogen muleren van het lezen door leerkrachten mede onderzoek van de oecd organisation for werkers van bibliotheken economic co operation and development leerlingen onderling ouders of anderen die 2002 in clark rumbold 2006 toonde aan betrokken zijn bij kinderen en boeken cen dat leesplezier belangrijker is voor het traal staat daarbij het lezen van fictionele schoolse succes van kinderen dan de socio economische status van hun familie zij besluiten dat ontspannend lezen 2 daarom kan gezien worden als een krachtig middel om sociale uitsluiting te bestrijden en school normen te verhogen lezen speelt immers een belangrijke rol in de taalontwikkeling 39e jaargang nummer 3 februari 2010 21 van schoolgaande kinderen en ado lescenten eens kinderen vaardige lezers worden heeft het contact met de geschreven taal een sterke impact op de uitbreiding van hun actieve woordenschat kinderen die veel lezen verwerven zo een grotere woordenschat dan zij die minder vaak lezen miller gildea 1987 in nippold duthie larsen 2005 dit positieve verband tussen schoolprestaties en een uitge sproken interesse voor lezen werd ook bevestigd in het pisa onderzoek uit 2000 artelt e a 2003 in vlaams ministe gaat het effect na van het leesbevorderings rie van onderwijs en vorming 2003 boven programma voorleeskriebels op de lees dien heeft opgroeien

met veel aandacht voor attitude van leerlingen uit het zesde leerjaar lezen een positieve invloed op het culturele gedrag in het volwassen leven kommers nicolaas 2005 wat is leesattitude kortom lezen en leesplezier hebben een positieve invloed op het schoolse succes van aarnoutse 1993 omschrijft de leesattitude kinderen en op hun cultureel gedrag later of houding als een geleerde neiging of het kan een krachtig wapen zijn in het ver tendentie om leessituaties en leesmateriaal minderen van sociale uitsluiting en het ver positief of negatief te waarderen p 5 hogen van schoolnormen de leescultuur binnen deze leesattitude herkennen onder gaat er echter op achter zoekers een affectieve en cognitieve compo uit om de leescultuur in nent bij stokmans 2006 heten die de lezen en stand te houden en liefst hedonistische en utilitaire leesattitude de leesplezier hebben nog te bevorderen ver hedonistische geeft vooral het affectieve een positieve dient leesbevordering een het leesplezier weer de utilitaire weerspie invloed op het belangrijke plaats in het gelt vooral de ervaren nuttigheid van het schoolse succes onderwijs lees bevor de lezen het cognitieve deze beide compo van kinderen en ringsprogramma s waar nenten vinden we ook terug bij lewis en op hun cultureel van aangetoond is dat ze teale 1980 zij plaatsen genietend lezen gedrag later effectief zijn moeten dus binnen de affectieve component en lezen hun weg vinden naar de voor het nut binnen de cognitieve compo scholen meer effecton nent van de leesattitude die cognitieve derzoek met betrekking tot lees bevor de component vullen zij verder aan met lezen ringsprogramma s is daarin een nood zake voor de individuele ontwikkeling lijke stap het hierna beschreven onderzoek februari 2010 nummer 3 39e jaargang 22 welke rol speelt leesplezier leesomgeving thuis de socio economische status en de thuistaal van de leerling de positieve leeservaring of het ervaren lees plezier zien we steeds terugkeren in relatie geslacht de leesattitude van jongens is tot de leesattitude leesplezier leidt tot een doorgaans meer negatief dan die van meis positieve leesattitude als jes in een vlaams onderzoek naar leesge leerlingen positiieve leeser drag bij 9 tot 15 jarigen stelde ghesquiere leesplezier leidt varingen opdoen zullen 1993 vast dat bij de categorie enthousi tot een positieve daardoor zowel de hedo aste lezers dubbel zoveel meisjes 68 leesattitude nistische als de utilitaire waren dan jongens 33 meisjes lezen leesattitude stijgen er va ook vaker 41 noemt zichzelf leesfanaat ren ze teksten eerder als tegenover 14 bij de jongens uit een finse leerzaam dan heeft dit enkel een positieve nationale studie bleek dat meisjes in de invloed op de utilitaire leesattitude de hedo zesde klas twee keer zoveel boeken lazen nistische leesattitude zal hierdoor niet posi dan jongens k-rkeakoski 2001 in merisuo tiever worden doen ze negatieve leeserva storm 2004 kinderen die minder of niet ringen op dan zal de leesattitude afnemen van lezen houden zijn vaker jongens 5 stokmans 2006 ten opzichte van 0 5 meisjes de verschil len tussen de beide ge leesattitudes hebben een relatief duurzaam slachten worden nog en stabiel karakter een lezer zal niet van groter als de leerlingen de leesattitude de een op de andere week of de een op de ouder worden merisuo die een kind uit de andere maand het plezier in het lezen ver storm 2004 basisschool heeft liezen of als zinloos gaan ervaren leesattitu voorspelt slechts des kunnen echter wel gerelateerd zijn aan positieve leesomgeving in beperkte mate levensfasen stalpers 2005 p 14 dit thuis algemeen geldt zijn leesattitude betekent dat de

leesattitude tussen levens dat ouders die hun kin als tiener fasen kan verschillen onderzoek wijst uit deren begeleiden bij hun dat mensen die als kind graag lezen veelal schoolwerk hen helpen het leesplezier verliezen tijdens de tienerja om een positieve attitude ten aanzien van ren clark rumbold 2006 de relatief sta de school te ontwikkelen zij dragen bij tot biele leesattitude die een kind uit de basis de persoonlijkelijke ontwikkeling van het kind school heeft voorspelt slechts in beperkte en zijn schools succes dit geldt in het bij mate zijn leesattitude als tiener zijn leesattitude zonder ook voor een positieve leesattitude tude als tiener is slechts in beperkte mate ouders die vaak lezen hebben talige en voorspellend voor zijn leesattitude als vol cognitieve vaardigheden die ze doorgeven wassene cecil smith 1990 in stalpers 2005 aan hun kroost de graaf e a 2000 de mate waarin ouders thuis een positieve leesomgeving creeren bepaalt mee de lees waardoor wordt de leesattitude zoal attitude van het kind een thuisomgeving beïnvloed die het lezen ondersteunt en aanmoedigt zorgt voor natuurlijke ervaringen die voor welke leerlingkenmerken beïnvloeden de het kind de norm worden met betrekking leesattitude we bespreken achtereenvol tot lezen weems rogers 2007 daarbij gens de invloed van geslacht een positieve leert het kind van zijn ouder als rolmodel 39e jaargang nummer 3 februari 2010 23 parental modeling is een proces van obser stimuleren is dat vaak enkel omdat de verend leren waarbij het gedrag van de school aangeeft dat er bijvoorbeeld proble ouder werkt als een stimulus voor gelijkaar men zijn op het vlak van dig gedrag bij zijn of haar kind als een jong leesvaardigheid gesprek kind regelmatig getuige is van een lezende ken tussen ouder en kind in allochtone ouder zal lezen ook voor hem belangrijk over boeken vinden in gezinnen krijgt de worden modelleren van goed leesgedrag dergelijke gezinnen zel extrinsieke houdt zowel aandacht in den plaats hier zal dus motivatie en het voor het lezen voor je ple eerder worden gelezen nuttigheidsaspect als een jong zier als voor het lezen vanuit een extrinsieke van lezen veel kind regelmatig voor een doel motivatie ouders met meer aandacht getuige is van een een functionele visie op dan in autochtone lezende ouder zal ouders die een positief lezen tonen interesse gezinnen lezen ook voor leesklimaat willen creeren voor wat kinderen lezen hem belangrijk dienen volgens weems kinderen die veel lezen worden en rogers 2007 vol blijven vaak ouders te hebben met een func gende drie taken te ver tionele visie op lezen van lierop debrauwer vullen 1 lezen in het 1990 stelde vast dat deze formele of func zicht van het kind 2 voorlezen en lezen tionele visie slechts in be perkte mate afhan met het kind en 3 literaire bronnen voor kelijk is van de socio economische status zien om van kinderen levenslange lezers te ses van het gezin andere onderzoekers maken adviseren rasinski en fredericks von den wel dergelijke verschillen tussen 1991 ouders om hun kinderen kansen te gezinnen met lage en hoge ses in gezinnen geven om van lezen te genieten en om hen met een lage ses ligt vaak ook minder de de vele manieren te laten ontdekken waarbij nadruk op het leesplezier maar meer op de door lezen levenservaringen kunnen verrijken leesvaardigheden en het correct uitvoeren ouders kunnen dit concreet doen door 1 van de taak voor te lezen 2 tijd en plaats te creeren om te lezen 3 leesmaterialen voor alle huisge noten te voorzien 4 te lezen in het zicht van hun kinderen 5 te praten over wat er is gelezen 6 lezen te koppe len aan ervaringen en 7 schrijven

aan te moedigen socio economische status bij het al of niet creeren van een lees-
cultuur thuis speelt familietraditie een belangrijke rol die wordt meestal vrij auto-
matisch doorgegeven van ouder op kind en weerspiegelt de visie van de ouders op
lezen en literatuur ouders met een formele visie op lezen zijn enkel gein-
teresseerd of kinderen lezen als ze hun kinderen februari 2010 nummer 3 39e jaar-
gang 24 thuistaal onderzoekers zijn ook geïnteresseerd 1 hoe is de leesattitude van leer-
lingen in seerd in het verband tussen deze visie op het zesde leerjaar en hoe veran-
dert die lezen en taalvaardigheid en de thuistaal van in de tijd de leerlingen laag
taalvaardige leerlingen 2 welke invloed hebben het geslacht de hechten veel be-
lang aan lezen in functie van thuistaal de socio economische status³ cognitieve
leerdoelen ramaut 1994 van het cultureel kapitaal en een positieve elsacker verho-
even 2003 stellen vast leescultuur op deze leesattitude welke dat in turkse en suri-
naamse gezinnen in invloed hebben deze variabelen op de tegenstelling tot neder-
landse gezinnen de verandering van de leesattitude in de tijd nadruk veel meer
ligt op het aanleren van 3 heeft deelname aan het leesbevorderende vaardigheden dan
op het leesplezier de ringsprogramma voorleeskriebels een nadruk op lees-
vaardigheden associëren wij positieve invloed op de leesattitude van met een
formele visie op lezen het lees de leerlingen uit het zesde leerjaar plezier eerder
met de functionele visie in allochtone gezinnen krijgt de extrinsieke om een antwo-
ord te krijgen op deze vragen motivatie en het nuttigheidsaspect van lezen werd
een wetenschappelijk experiment uit dus veel meer aandacht dan in autochtone
gewerkt het experiment omvatte een aan gezinnen ramaut 1994 kwam in een tal
lessen voorleesactiviteiten en metingen onderzoek met 8 tot 14 jarigen tot de vast
van de leesattitude de leesattitude werd op stelling dat de kinderen met een
lagere ses verschillende tijdstippen bepaald aan de ongeacht of ze turkse itali-
aanse marok hand van een vragenlijst voor de leerlingen kaanse of vlaamse roots
hebben eenzelfde naast de leerlingen uit de experimentele leesfrequentie hebben
de invloed van het groep de voorlezers namen ook andere leesklimaat thuis op de
leesfrequentie is voor leerlingen deel aan dit onderzoek dit was zowel allochtone
als autochtone kinderen onze controlegroep de niet voorlezers zij ge ring wel bli-
jkt dat bij turkse en marok vulden enkel de vragenlijsten in vergelijken kaanse kin-
deren thuis weinig boeken be van de verandering in de leesattitude van schikbaar
zijn en er weinig belangstelling deze beide groepen stelde ons in staat om bestaat
voor boeken bij marokkaanse moe tot onze veralgemenende uitspraken over ders
leest 72 nooit bij de turkse moeders de invloed van ons leesbevorderingsproject
44 bij vlaamse moeders met een lage ses te komen uitsluitend in de experimentele
is dat 13 marokkaanse en turkse moe klassen werkten de leerlingen immers met
ders bezoeken slechts uitzonderlijk de open voorleeskriebels bare bibliotheek hoe
verliep het onderzoek een betere leesattitude door tijdens de eerste week van het
programma voorlezen kwamen twee voorbereidende lessen en de eerste voor-
leessessie aan bod in de eerste in ons onderzoek gingen we op zoek naar les leer-
den de leerlingen over de voordelen antwoorden op de volgende onderzoeks die
jonge kinderen hebben bij voorlezen in vragen een tweede les leerden zij interac-
tief voorlezen bij deze vorm van voorlezen ontstaat er over de tekst heel veel interac-
tie tussen de 39e jaargang nummer 3 februari 2010 25 voorlezer en het kind de

lezer stelt vragen alle negen scholen werkte een klasgroep met reageert op de reacties van het kind helpt voorleeskriebels deze voorlezers worden ver het om het verhaal te reconstrueren en der de experimentele groep genoemd in acht tracht hierbij zoveel mogelijk aan te sluiten van de negen scholen was er tevens een klas bij het ontwikkelingsniveau van het kind groep van niet voorlezers een school geeft kortom dit is een techniek waarbij de voor freinetonderwijs in totaal namen 320 leerlin lezer veel meer moeite doet om de kinderen gen deel aan dit onderzoek het verhaal te laten begrijpen dan een voor lezer met een niet interactieve voorleesstijl zoals reeds hoger vermeld werden een aan van elsacker verhoeven 1997 tal vragenlijsten afgenomen om de lees attitude in kaart te brengen beoordeelden daarna volgde een reeks voorleessessies de leerlingen 33 stellingen over lezen we waarbij elke individuele leerling uit de expe gebruikten hiervoor de reading attitude rimentele groep interactief voorlas aan twee scale van teale lewis 1980 een vragen of drie kleuters uit de tweede of derde kleu lijst die de leesattitude evalueert vanuit drie terklas ze gebruikten hierbij een prenten dimensies boek4 dat ze vooraf voorbereidden bij deze 1 de schaal lezen voor de individuele ont voorleesactiviteiten lag het accent op het wikkeling geeft een waarde aan de rol voorleesplezier dit leesplezier wilden we van lezen als een manier om inzicht te bevorderen door de leerlingen zelf het pren krijgen in zichzelf anderen en of het tenboek waaruit ze voorlazen te laten kiezen leven in het algemeen bv hoe meer ik en het hele gebeuren zoveel mogelijk in een lees hoe meer ik leer over mijzelf onspannen sfeer te laten verlopen naar 2 de schaal lezen voor het nut geeft een aanleiding van deze voorleessessies werden waarde aan de rol die lezen speelt bij de leerlingen niet beoordeeld of geevalueerd het behalen van succes bij je studies je op hun voorleesprestatie of voorleesproduct beroep of in het leven bv wie veel dat de luisteraars zelf niet konden lezen leest is bij de besten op school maakte deze voorleesactiviteit extra laag 3 de schaal genietend lezen geeft een drempelig de lezers hoefden immers niet waarde aan het leesplezier bv ik geniet bang te zijn voor afkeurende blikken of ervan om te lezen commentaar bij het lezen van een foutje om het cultureel kapitaal van de leerlingen het onderzoek startte in de laatste week van in kaart te brengen werd aan de leerlingen januari 2009 na precies 10 weken werd het gevraagd 1 welke culturele uitstappen zij in de eerste week van april 2009 afgerond met hun ouders maken 2 welk cultureel aan dit onderzoek werkten negen basisscho onderwijs zoals muziek of tekenacademie len mee uit de gentse regio de participe zij buitenschools volgen en 3 welke educerende scholen liggen zowel in de stad in de tieve bronnen zij thuis ter beschikking heb stadsrand als in het landelijke gebied errond ben krant boeken vier van de negen scholen behoren tot het vrije gesubsidieerde net n 148 46 3 drie om een zicht te krijgen op de positieve lees tot het officiële gesubsidieerde net n 109 cultuur thuis beantwoorden de leerlingen 34 1 en twee scholen tot het officiële net tien stellingen bv mama of papa lazen voor n 63 19 7 acht van de negen scholen toen ik jonger was ik kan thuis op een rus hadden twee klassen in het zesde leerjaar in tige plek lezen februari 2010 nummer 3 39e jaargang 26 leerlingen verschillen sterk van elkaar gen met een hoger cultureel kapitaal scoren ook hoger op leesplezier gemiddeld genomen is de leesattitude van de leerlingen in het zesde leerjaar posi-

tief 4 de thuistaal heeft enkel een invloed voor de dimensie leesplezier en lezen voor op de dimensie lezen voor de indivi het nut voor de dimensie lezen voor de du-
ele ontwikkeling leerlingen die thuis individuele ontwikkeling turks marokkaans of
arabisch spreken is ze licht negatief we scoren op lezen voor de individuele de
achteruitgang zien een significante ontwikkeling significant hoger dan kin in lees-
plezier is daling van de leesattitude deren uit een nederlandstalig gezin minder
groot bij in de tijd deze daling van hieruit besluiten we dat in gezinnen kinderen
met een de lees attitude is uitslui waar turks marokkaans of arabisch positieve
lees tend toe te schrijven aan wordt gesproken meer dan in neder omgeving een
daling van de score landstalige gezinnen de nadruk wordt op leesplezier de scores
gelegd op lezen als een belangrijk mid op lezen voor het nut en del voor de per-
soonlijke ontwikkeling lezen voor de individuele ontwikkeling ver voor de score op
leesplezier zien we anderen niet in de loop van het onderzoek geen invloed van de
thuistaal ook het zij lijken dus meer stabiel in de tijd opleidingsniveau van de
moeder ses heeft geen significant effect op de lees leerlingen verschillen sterk van
elkaar voor attitude kortom kinderen die thuis leesplezier zijn de verschillen het
grootst turks marokkaans of arabisch spreken de verschillen kunnen we ten dele
verklaren of een lage ses hebben scoren niet sig door volgende variabelen nificant
lager voor leesplezier 1 het geslacht heeft een significante invloed op het leesplezi-
er zoals verwacht kan er iets gebeuren aan de achteruitgang van scoren meisjes hi-
ervoor gemiddeld hoger het leesplezier dan jongens de daling in het leesplezier is
voor beide geslachten gelijk de systematische daling van de score op leesplezier in
de loop van het onderzoek 2 ons onderzoek bevestigt hoe cruciaal vinden we op-
merkelijk het lijkt erop dat de een positieve leesomgeving is voor de ontleding die
zo typisch is voor tieners en leesattitude van kinderen die posi die we verwachten
in het tieve leescultuur heeft om te beginnen secundair onderwijs hier een posi-
tieve invloed op alle drie de al aan de gang is het lijkt erop dat dimensies van de
leesattitude boven de ontleding die dien speelt de leesomgeving een kan er iets ge-
beuren aan zo typisch is voor belangrijke rol in de ontleding de deze achteruitgang
van tieners hier al achteruitgang in lees plezier is minder het leesplezier ons on-
aan de gang is groot bij kinderen met een positieve derzoek wijst uit dat dit lee-
somgeving inderdaad mogelijk is we zien immers dat de leerlingen die deelnamen
3 ook het cultureel kapitaal heeft een aan het leesbevorderingsprogramma voor
positief effect op het leesplezier leerlin leeskriebels een significant minder sterke
39e jaargang nummer 3 februari 2010 27 daling in leesplezier vertonen dan leer-
lin figuur 1 geeft de resultaten weer in de loop gen die niet deelnamen het pro-
gramma van het onderzoek is een kan niet vermijden dat de leesattitude en duideli-
jke daling te zien voorlezen leidt meer bepaald het leesplezier van leerlingen van
het leesplezier enjoy tot een betere er op achteruit gaat het kan wel de achter
voor zowel de experimen leesattitude uitgang van het leesplezier en dus de leesat-
tele als de controlegroep titude gedeeltelijk opvangen of met andere maar de dal-
ing voor de woorden voorlezen leidt tot een betere experimentele groep die deel-
nam aan het leesattitude voorleesprogramma is minder groot figuur 1 d e invloed
van het voorleesprogramma op de dimensie leesplezier enjoy van de leesattitude
figuur 2 geeft aan in welke mate leerlingen hoog cultureel kapitaal meekrijgt de

slechtst onderling van elkaar kunnen verschillen voor scorende leerling is een jongen jongen x wat leesplezier betreft de best scorende rechts met een weinig positieve leescultuur leerling is een meisje meisje y links dat en een laag cultureel kapitaal hij neemt niet deelneemt aan het voorleesprogramma en deel aan het voorleesprogramma van thuis uit een positieve leescultuur en figuur 2 resultaten op leesplezier voor vier hypothetische leerlingen februari 2010 nummer 3 39e jaargang 28 in dit onderzoek stelden we vast dat scholen in de strijd tegen de achteruitgang van het van elkaar verschillen voor zover hun leerlin leesplezier zien we hoe dan ook een belang genpopulaties ook van elkaar verschillen rijke taak weggelegd voor het onderwijs een verschillen in gemiddeldes tussen scholen meer uitgesproken aandacht voor leesplezier zijn niet het gevolg van de school zelf maar onder andere door het werken met lees zij kunnen verklaard worden door de aard bevorderingsprogramma s zoals voorlees van de leerlingenpopula kriebels is een stap in de goede richting we tie scholen met een denken echter dat dergelijke programma s meerderheid aan leerlin pas maximaal renderen in een school die extra lezen en gen die hoog scoort op investeert in een leesbeleid met een expliciete leesplezier komen positieve leescultuur en aandacht voor het leesplezier naast de aan de leerprestaties cultureel kapitaal zullen dacht voor leesvaardigheden dit leesbeleid van alle leerlingen een gemiddelde school moet ongetwijfeld trachten in te spelen op de ten goede score halen die hoger ligt noden van leerlingen met een negatieve lees dan het gemiddelde van attitude en in het bijzonder op die van jon een school met leerlingen gens leerlingen die van thuis uit weinig of waarvan de positieve lees geen leescultuur meekrijgen en leerlingen cultuur thuis en het cultureel kapitaal veel met een laag cultureel kapitaal dit alles hoeft minder gunstig is kan de school dan geen geen extra taakbelasting te zijn voor de school verschil maken voor wat betreft de leesatti gezien de return on investment lezen en tude wij hopen van wel al konden we dit leesplezier komen de leerprestaties van alle hier niet vaststellen leerlingen immers ten goede 39e jaargang nummer 3 februari 2010 29 aan de slag met voorlees kriebels hoe pak je dit aan als school 1 overtuig je collega s en plan een eerste voorleesmoment aangezien voorlezen voordelen biedt voor zowel lezer als luisteraar kan dit geen probleem zijn afhankelijk van de leeftijd van de kleuters voorzie je 15 a 20 minuten voor een voorleessessie 2 verzamel goede prentenboeken laat de voorlezers zelf een boek kiezen er zijn tal van goede prentenboeken met prachtige kleurrijke illustraties op de markt tips voor goede prentenboeken vind je op de keuzelijst die stichting lezen jaarlijks samenstelt naar aanleiding van de voorleesweek de suggesties van vorig jaar kan je raadplegen via voorlezen be 2009 boekentips htm hou bij je keuze zeker ook rekening met de hoeveelheid tekst bij te korte of te lange verhalen is het immers moeilijk om kleuters te blijven boeien wat dan weer het voorleesplezier zou kunnen doen afnemen 3 laat de voorlezers zelf een boek kiezen omwille van dat voorleesplezier kiezen de voorlezers zelf een boek dat hen aanspreekt voorzie daarom zeker een ruim en gevarieerd aanbod zo vindt iedere leerling vast wel iets leuks je kan ervoor kiezen om aan te sluiten bij het belangstellingscentrum van de kleuters al mag dit zeker niet het enige criterium zijn dat de selectie bepaalt de boeken moeten immers ook onze 11 en 12 jarigen aanspreken 4 leer de leerlingen interac-

tief voorlezen de leerlingen bereiden het boekje voor ze bedenken vraagjes zowel over de kaft de titel de illustraties als over de inhoud ze denken na over wat moeilijke woorden zijn voor de kleuters en hoe ze die gaan verklaren kortom ze zoeken manieren om de kleuters bij het verhaal te betrekken en er met hen over te praten 5 stel groepjes samen of dit voorlezen een succeservaring wordt hangt ook af van de samenstelling van de groepjes onze ervaring leert dat jongens doorgaans liever voor lezen aan jongens en meisjes aan meisjes wellicht geldt dit ook voor jouw leerlingen de grootte van de groepjes hangt vooral af van de individuele kleuters in hoeverre zijn zij geïnteresseerd in boekjes hoelang kunnen ze stil zitten enige differentiatie is dus gewenst al kan je van volgende een voudige vuistregel uitgaan elke voorlezer krijgt ofwel een peuter twee jonge kleuters of drie oudere kleuters voorlezen aan meerdere kinderen heeft als grote voordeel dat de communicatie tussen de kleuters zelf ook kan gestimuleerd worden februari 2010 nummer 3 39e jaargang 30 6 lees voor in de kleuterklas zijn wellicht voldoende knusse hoekjes om voor te lezen ook de gang of een andere rustige plek kan hiervoor gebruikt worden we raden aan zoveel mogelijk afleiders weg te nemen speelgoed in de buurt bevordert niet altijd het luisteren 7 evalueer de voorleessessie hoe hebben de leerlingen het voorlezen ervaren wat liep er goed wat viel er tegen wat willen jullie de volgende keer zeker behouden welke oplos singen vinden jullie om het dan nog leuker te maken 8 maak van voorlezen een goede gewoonte tracht het voorlezen regelmatig te herhalen maak hierover afspraken op schoolniveau je zal merken dat eens de leerlingen vertrouwd zijn met de werkvorm de voorbereiding zeer vlot verloopt en zij hierin zelf veel verantwoordelijkheid kunnen dragen jouw belangrijkste taak is bewaken of voorleeskriebels voor elk van je leerlingen een positieve ervaring blijft trek dus na elke voorleessessie tijd uit voor een reflectie en trek de juiste conclusies annick de vylder arteveldehogeschool lerarenopleiding bachelor in het onderwijs kleuteronderwijs annick devylder belgacom net noten 1 dit onderzoek is uitgevoerd met het oog op het behalen van de graad van master in de opleidings en onderwijswetenschappen aan de universiteit antwerpen promotor was prof dr peter van petegem het volledige onderzoek dan je downloaden via studerendoejeinantwerpen.be/download.aspx?c=wetwin_n78532_ct72417_e210513 2 in het engels wordt hiervoor ook de term reading for pleasure gebruikt het staat voor het lezen op vrijwillige basis in functie van het plezier dat je krijgt door het lezen of voor het lezen dat je begint op iemands verzoek maar dat je zelf verder zet uit eigen interesse clark rumbold 2006 nederlandse termen hier voor zijn ook genietend lezen ontspannend lezen en recreatief lezen 39e jaargang nummer 3 februari 2010 31 3 als maatstaf voor de ses geldt het opleidingsniveau van de moeder 4 een lijst met 70 prentenboeken werd voor dit onderzoek samengesteld omdat er geen kwaliteitslabel bestaat voor prentenboeken deden we voor de samenstelling van deze lijst een beroep op de deskundigheid van stichting lezen in dit onderzoek werd enkel voorgelezen uit boekjes van deze lijst bibliografie aarnoutse c 1993 testboekje woordenschattest groep 8 nijmegen berkhouw bonset h hoogeveen m 2008 leesbevordering en fictie in het basisonderwijs een inventarisatie van empirisch onderzoek in het perspectief van leerplanontwikkeling lingschede slo nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling clark c rum-

bold k 2006 reading for pleasure a research overview london national literacy trust de graaf n de graaf p kraaykamp g 2000 parental cultural capital and educational attainment in the netherlands a refinement of the cultural capital perspective sociology of education p 92 111 ghesquiere r 1993 leesbeesten en kijkcijfers onderzoek naar het leesgedrag van vlaamse jongeren tussen 9 en 15 jaar averbode altiora kommers m j nicolaas m 2005 zicht op literatuureducatie en leesbevorde ring achtergronden literatuur lesmethoden projecten en websites utrecht cul tuurnetwerk nederland i s m stichting lezen lewis r teale w 1980 another look at secondary school students attitudes toward reading journal of reading behavior p 187 201 merisuo storm t 2004 what would interest boys boys as readers and writers paper presented at the european conference on educational research university of crete 22 25 september 2004 nippold m duthie j larsen j 2005 literacy as a leisure activity free time preferences of older children and young adolescents language speech and hearing services in schools p 93 102 februari 2010 nummer 3 39e jaargang 32 otter m schoonen r de glopper k 1997 televisie kijken en lezen het effect van televisiekijken op de leesfrequentie en de leesprestaties in leerjaar 5 tot en met 8 van het basisonderwijs tijdschrift voor onderwijs research p 76 96 ramaut g 1994 leesgewoonten en leesmotivaties van 8 tot 14 jarigen een vergelijkend onderzoek bij autochtone en allochtone kinderen in vlaanderen spiegel 12 p 23 41 rasinski t fredericks a 1991 44 the second best reading advice to parents the reading teacher p 438 439 stalpers c 2005 gevormd door leeservaringen de relatie tussen leesattitude het lezen van fictie en het voornemen van adolescenten om lid te blijven van de openbare bibliotheek universiteit utrecht stokmans m 2006 leesattitude de motor achter leesgedrag in d schram a raukema lezen in de lengte en lezen in de breedte pp 269 289 delft eburon teale w lewis r 1980 the nature of student s attitudes toward reading implications for reading instruction and curriculum development reading into the 80 s p 125 134 van de kamp a aarnoutse c 1994 effect van lessen in leesbevordering spiegel p 43 60 van elsacker w verhoeven l 1997 kleuters leren meer van voorlezen in kleine groepen pedagogische studien p 117 129 van elsacker w verhoeven l 2003 leesvaardigheid strategiegebruik en leesmotivatie van een en meertalige leerlingen in groep 5 en 6 pedagogische studien p 127 146 van lierop debrauwer h 1990 ik heb het wel in jouw stem gehoord over de rol van het gezin in de literaire socialisatie van kinderen delft eburon vlaams ministerie van onderwijs en vorming 2003 motivatie en positieve leerhouding attituderesultaten pisa 2000 schooldirect ond vlaanderen be schooldirect bl303 pisa learnersforlife htm 4 7 09 weems d rogers c 2007 84 america s next top model parent behaviors that promote reading childhood education p 105 106 39e jaargang nummer 3 februari 2010 a d v e r t e n t i e februari 2010 nummer 3 39e jaargang a d v e r t e n t i e 39e jaargang nummer 3 februari 2010